

NORGES HØYESTERETT

Den 29. oktober 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-02057-A, (sak nr. 2009/1318), straffesak, anke over dom,

A

(advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Erik Erland Holmen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder straffutmålingen for grov narkotikaforbrytelse, jf. straffeloven § 162 første og andre ledd – spørsmål om anvendelse av samfunnsstraff.
- (2) Kristiansand tingrett avsa 11. februar 2009 dom med slik domsslutning:

”I. A, født 02.03.1959, dømmes for

2 – to – overtredelser av straffeloven § 162 første og annet ledd, og
10 – ti – overtredelser av straffeloven § 162 første ledd,

til en straff av fengsel i 1 – et – år og 4 – fire – måneder, men slik at fullbyrdelsen av 6 – seks – måneder av fengselsstraffen utstår på vanlige vilkår med en prøvetid i 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52-54, 59 annet ledd og 62 første ledd. Han skal ha fradrag 9 – ni – dager i fengselsstraffen for utholdt varetekt.

Gjerningstidspunkt: våren 2007 – 18 september 2008.

II. A skal tåle inndragning til fordel for statskassen av en vinning på til sammen 5 800 – femtusenåttehundre – kroner.”

- (3) As anke til Agder lagmannsrett over straffutmålingen ble forkastet ved lagmannsrettens dom av 26. juni 2009.
- (4) A har anket til Høyesterett, idet han anfører at straffen bør fastsettes som samfunnsstraff.
- (5) *Jeg er kommet til at anken fører fram.*
- (6) A er dømt for to tilfelle av grove narkotikaforbrytelser. Det ene er at han 17. desember 2007 medvirket til salg av ca. 100 gram metamfetamin ved å formidle kontakt mellom kjøper og selger og overlevere vareprøve og kjøpesum på 25 000 kroner. Det andre er at han samme dag ervervet og/eller oppbevarte ca. 100 gram metamfetamin. I tillegg er han dømt for ti tilfelle av narkotikaforbrytelser, som består i kjøp og oppbevaring av mindre kvanta amfetamin eller metamfetamin og tabletter med narkotiske virkestoffer og to tilfelle av salg av mindre kvanta narkotika. Samlet utgjør de ti tilfellene ca. 100 gram amfetamin/metamfetamin. For dette er han idømt en straff av fengsel i ett år og fire måneder, hvorav seks måneder er gjort betinget med en prøvetid på to år. I betraktning av at A har avgitt en uforbeholden tilståelse, den tid som er gått siden de mest alvorlige overtredelsene ble begått og oppklart og andre formildende momenter, som jeg skal komme tilbake til, er det i utgangspunktet ikke noe å si på den utmålte straffen.
- (7) Spørsmålet er om det i dette tilfellet istedenfor fengselsstraff bør reageres med samfunnsstraff.
- (8) A er en femti år gammel mann som i store deler av sitt liv har misbrukt rusmidler – først alkohol og fra 30-årsalderen og fram til inneværende år, i det vesentlige amfetamin. Han er flere ganger straffet, hovedsakelig for mindre brudd på narkotikalovgivningen i forbindelse med eget misbruk. Av lagmannsrettens dom framgår at han gikk til sjøs som 15-åring. Han arbeidet på sjøen, fortrinnsvis som kokk, til han var ca. 30 år, da han ble sykemeldt etter en ryggskade. I en tiårs periode mottok han attføring og sosialhjelp. Rundt 2000 ble han innvilget uføretrygd, som oppgis å skyldes ryggskaden.
- (9) Det er videre opplyst at selv om A over lang tid har misbrukt rusmidler, har han likevel levd et ellers ordnet liv. Misbruket gikk således ikke ut over arbeidet i den tiden han hadde det. Han har hele tiden hatt fast bolig. Han har ikke hatt noe behandlingsbehov for psykiske problemer.
- (10) A forsøkte for noen år siden bruk av Subutex for å komme ut av det illegale misbruket, men klarte ikke den gang å følge dette opp. I oktober 2008 fikk han Temgesic av sin lege og klarte etter dette å redusere misbruket betydelig, inntil han fra 9. januar 2009 på ny startet opp med Subutex. Han har et støtteapparat rundt seg, er med i LAR-prosjekt (legemiddelassistert rehabilitering) og avlegger urinprøver. Ifølge hans lege er målet med behandlingen ”å stabilisere sterke smerter etter mye ulykkesskader, samt selvfølgelig å stabilisere hverdagen, ...”. Medisineringen skjer ved at han daglig blir oppsøkt i sitt hjem av personer fra hjelpeapparatet. Han har opplyst at han ikke har brukt illegale medikamenter siden han begynte med Subutex, noe det heller ikke er rapportert om fra hjelpeapparatet.
- (11) Høyesterett har flere ganger slått fast at det som utgangspunkt skal reageres med ubetinget fengselsstraff ved grove narkotikaforbrytelser. For at samfunnsstraff skal kunne

anvendes, må det foreligge klare og sterke rehabiliteringshensyn eller andre spesielle og tungtveiende hensyn, jf. senest Høyesteretts dom 31. august 2009, HR-2009-1718-A, med videre henvisninger.

- (12) A er straffedømt for å ha hatt befatning med til sammen ca. 300 gram amfetamin eller metamfetamin. Selv om hans deltakelse i salgene må antas gjort for å finansiere eget forbruk, og også kjøp og oppbevaring har vært gjort med eget bruk for øye, tilsier mengden og hans deltakelse i spredning av stoffet at det ut fra allmennpreventive hensyn som utgangspunkt skal reageres med ubetinget fengselsstraff. At A nå på grunn av Subutex-behandlingen ser ut til å være inne i en rusfri periode, kan etter min mening alene ikke være nok til isteden å anvende samfunnsstraff. Som lagmannsretten, legger jeg for øvrig til grunn at A vil kunne fortsette behandlingen ved en eventuell soning.
- (13) Når spørsmålet om samfunnsstraff aktualiseres i denne saken, skyldes det i særlig grad omstendigheter ved As ektefelle. Hennes tilstand er av Distriktspsykiatrisk senter ved Sørlandet sykehus HF i juni 2009 beskrevet som følger:

”Hun har en svært traumatisk bakgrunn, med voldelig og alkoholisert mor som slo, truet og krenket henne fra tidlig alder. Hun er i dag dypt preget av sin oppvekst, noe som blant annet slår ut i betydelig og invalidiserende angst. Hun takler svært dårlig å være alene og angir å være helt avhengig av sin ektemann for å fungere i hverdagen. Hun har f. eks. store vansker med å gå på butikken, til byen, ta bussen, gå på besøk etc., uten følge av sin mann (som stort sett utgjør hele hennes sosiale nettverk). Hun angir videre panikkanfall når hun er alene - spesielt om kvelden/natten, hun sover dårlig og hun plages med ubehagelige synsopplevelser.

På bakgrunn av dette er det ønskelig fras side at ektemannen, A, soner samfunnsstraff i stedet for fengselsstraff.

Diagnose: Foreløpig står diagnosen som overlege Tauler stilte, F. 41.2 *blandet angstlidelse og depressiv lidelse*.”

- (14) Lagmannsretten har ikke funnet at hensynet til As ektefelle kan tilsi at det reageres med samfunnsstraff og har vist til at det ”vil være mulig for hans kone å få nødvendig bistand fra det offentlige hjelpeapparatet i den tiden A soner fengselsstraffen, slik at hun vil kunne klare seg alene i denne tiden”. Etter det jeg kan se, går hennes helsemessige plager langt ut over det man kan regne med vil kunne bli avhjulpet i hjemmet gjennom det offentlige hjelpeapparatet, idet hun psykisk sett synes å være nærmest totalt avhengig av As tilstedeværelse, særlig på grunn av angstlidelsen. Det er derfor neppe tvilsomt at As fravær fra hjemmet i forbindelse med soning vil utgjøre en særdeles tung belastning for ektefellen. Høyesterett har i Rt. 2005 side 1070 trukket inn i vurderingen av anvendelse av samfunnsstraff domfeltes betydelige omsorgsansvar overfor mindreårig barn. Jeg finner at tilsvarende må kunne komme i betraktning også ved betydelig omsorgsansvar overfor voksen person, slik som i dette tilfellet for ektefellen.
- (15) I tillegg til at dette i seg selv er et moment som kan tale for anvendelse av samfunnsstraff, har A anført at en slik påkjenning for hans kone vil skape sterk frustrasjon hos ham selv ved ikke å kunne hjelpe, noe som kan bidra til at han ikke makter å gjennomføre LAR-behandlingen i soningstiden. I lys av at han tidligere har sprukket under Subutex-behandling, finner jeg ikke å kunne se bort fra at det her foreligger en reell fare for at situasjonen for As ektefelle vil kunne bidra til at det samme skjer igjen.

- (16) Aktor har vist til at det for As vedkommende, ut over at han nå er i en rusfri periode, ikke foreligger noen klar rehabiliteringssituasjon. Han har vist til rettspraksis hvor anvendelse av samfunnsstraff gjerne skjer der rusfrihet er kombinert med yrkesdeltakelse, eventuelt utdanning. Jeg kan ikke se at dette er et moment som taler mot anvendelse av samfunnsstraff i dette tilfellet. A er uføretrygdet på grunn av ryggglidelse og er ikke i stand til å etablere seg i normal arbeidssituasjon. Det vil være urimelig om dette skal avskjære ham muligheten til å sone straffen i form av samfunnsstraff. Om rehabiliteringen ikke fører til at A kommer inn i arbeidslivet, står vi likevel igjen med det som må være det vesentlige, nemlig at han kan fortsette et liv uten rusmisbruk. Dette er noe som ikke bare tjener ham selv, men også samfunnet ved at den kriminelle virksomheten knyttet til hans bruk og hans bidrag til spredning av narkotika, blir borte. Jeg tilføyer at A gjennom sin støtte til ektefellen har en viktig rolle i hans og hennes hverdagsliv. Jeg vil tro at bevisstheten om dette vil være en sterk motivasjon til ikke på ny å vende tilbake til misbruk av narkotika, med den betydelige risiko dette vil medføre for at han da må sone en lengre fengselsstraff og med de følger dette vil få for hans ektefelle.
- (17) A har i størstedelen av sitt femti år lange liv vært rusmisbruker og står nå overfor en reell mulighet til å komme seg ut av misbrukssituasjonen. Etter min mening taler også hans alder for at sjansen for å lykkes er til stede.
- (18) Jeg er etter dette kommet til at det ved siden av hensynet til As ektefelle foreligger en klar og sterk rehabiliteringssituasjon for ham, og at de beste grunner samlet sett taler for at straffen utmåles i form av samfunnsstraff med en subsidiær fengselsstraff. Sett hen til alvorsgraden av de straffbare overtredelser, må straffen være av betydelig omfang. Jeg finner at den passende kan settes til 350 timer når hensyn tas til at A har vært varetektsfengslet i ni dager. Gjennomføringstiden kan passende settes til ett år og to måneder, med en subsidiær fengselsstraff av samme lengde.
- (19) Jeg stemmer for slik

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 350 – trehundreogfemti – timer med en gjennomføringstid på 1 – ett – år og 2 – to – måneder, jf. straffeloven § 28a. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 1 – ett – år og 2 – to – måneder. Til fradrag i den subsidiære fengselsstraffen går 9 – ni – dager for utholdt varetekt.

(20)	Dommer Flock:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(21)	Dommer Stabel:	Likeså.
(22)	Kst. dommer Sverdrup:	Likeså.
(23)	Dommer Gussgard:	Likeså.

(24) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 350 – trehundreogfemti – timer med en gjennomføringstid på 1 – ett – år og 2 – to – måneder, jf. straffeloven § 28a. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 1 – ett – år og 2 – to – måneder. Til fradrag i den subsidiære fengselsstraffen går 9 – ni – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: